

НАПІВПРАВДИ, ЗА ЯКІ ЧІПЛЯЮТЬСЯ ЖІНКИ

Як професорці, яка протягом понад двадцяти років мала тисячі зустрічей зі студентами та прочитала сотні лекцій, єдине запитання, яке мені доводилося чути від молодих жінок найчастіше, безсумнівно, стосувалося того, як зберегти баланс роботи й сім'ї. Навіть після розмов про зовнішню політику в інших університетах, щойно публіка починала розходитися, якась молода жінка незмінно піднімала руку, аби попросити в мене поради для жінок, які прагнуть побудувати кар'єру й створити сім'ю. І це питання ставили не тільки мені — будь-кого з моїх колежанок запитували про це. Ми розуміємо, чому молоді жінки ставлять нам ці запитання й пишаються, що звернулися саме до нас.

Але відповіді складні. Я могла сказати своїм студенткам, що єдиний спосіб мати успішну кар'єру, чоловіка й двох синів — це бути штатним професором провідного університету й бути одруженою зі штатним професором іншого провідного університету. Але це могло глибоко збентежити їх та бути не до кінця правдою. Перегони, тяжка робота й щасливий збіг обставин: усе це мало вплив на шляху до успіху в моїй кар'єрі. Крім того, багатьом іншим жінкам вдається успішно поєднати кар'єру й сім'ю у менш сприятливих умовах.

Пізніше я сказала би будь-якій з тих молодих жінок, яких зустріла у Вашингтоні: «Подивіться, та я ж на межі вічної кризи. Мій син-підліток має всі типові для його віку проблеми, ми із чоловіком відчайдушно намагаємося придумати, як йому впоратися, коли мене немає поруч п'ять днів на тиждень. Я розриваюся ізсередини,

питаючи себе щодня, чи ця робота варта такої персональної жертви». Але це теж завдавало б суму й розчарування та не було б до кінця правдою. Моя ситуація могла бути й іншою, якби мої діти не були підлітками, якби вони не були хлопцями, що змагаються за кожну дрібницю зі своїм батьком, якби мій старший син не познайомився надто близько з принстонською поліцією. У Вашингтоні я також бачила жінок, які робили те саме, що і я, — їздили туди-сюди, але не мали подібних труднощів.

То що ж сказати? Моя правда має кілька сторін, і це лише моя правда. Я — феміністка, й одним із центральних принципів мого життя залишається віра й утілення в життя твердження, що жінки можуть мати повноцінні кар'єри, як і чоловіки, не відмовляючись від радощів сімейного життя. Для мене це означає «мати все». (У другому розділі ми ще повернемося до цього: наразі мої думки стосовно цього вислову розділилися, але я продовжу вживати його тут у ролі позначення ідеї). Тому не дивно, що я, як фактично й будь-яка інша жінка мого покоління, типово перечепилася об звичні мантри, повторення яких нібито має перетворити їх на правду.

Три найбільш поширені з них:

1. Ви зможете мати все, якщо докладете достатньо зусиль для реалізації своєї кар'єри.
2. Ви зможете мати все, якщо одружитесь з правильною людиною.
3. Ви зможете мати все, якщо правильно все впорядкуєте.

Ці твердження не є суцільною неправдою. Вони правдиві частково, але повноцінною правдою також не є. Вони пропонують зручну ілюзію, наче присутність кар'єри та сім'ї залежить від вашого вибору. Хоча ваш вибір, безумовно, важливий, життя вносить кумедні корективи. Озирніться на десять років назад. Хіба ваше життя слідувало точному плану протягом останнього десятиліття? Ви так само кумедно змінилися. У двадцять п'ять, коли я була вперше одружена, я думала лише про свою кар'єру. Якби ви спитали мене, чи хочу дітей, я відповіла б, що хочу, але тоді, коли мені буде вже далеко за тридцять. У тридцять п'ять, коли одружилася вдруге, я постійно думала, що хочу мати дитину. При цьому я витратила два

роки на болісні роздуми, що коли стану матір'ю, то принесу в жертву свою кар'єру — а це був вибір, якого я не збиралася робити.

Як на мене, названих мантр недостатньо. Важливо підтримати молодих жінок, але не менш важливо визнати дійсність, у якій вони перебувають.

Чесно кажучи, усі пари, які допускають, що вони мають рівні можливості в сфері батьківства та професійних прагнень, згодом відкривають, що повна зайнятість обох і двоє чи більше дітей на додачу, часто разом з відповідальністю за похилих родичів — просто їм не до снаги.

Розповідаючи всю правду, ми можемо заохотити ці пари говорити більш відверто й безпосередньо про вибір, який вони роблять, і компроміси, на які вони йдуть одне з одним. Ми можемо змінити те, що молоді жінки шукають у своїх партнерах. І насамперед можемо окреслити більш точний радіус перешкод і бар'єрів на шляху до справжньої рівності, аби мати змогу їх подолати.

НАПІВПРАВДА 1: ВИ МОЖЕТЕ МАТИ ВСЕ, ЯКЩО ДОКЛАДЕТЕ ДОСТАТНЬО ЗУСИЛЬ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СВОЄЇ КАР'ЄРИ

Протягом багатьох років у мені зростало усвідомлення, що чимало старших жінок, часто з покоління першопрохідців, стають дедалі критичнішими до вибору, які роблять молоді жінки. Досвід, який сформував у мені це усвідомлення, прийшов після лекції на тему зовнішньої політики у відомій фундації Нью-Йорка. Мене оточила невелика група літніх жінок, похваливши лекцію й прагнення до кар'єри у галузі зовнішньої політики. Одночасно⁵ вони нарікали на видиму відсутність змагання серед відомих їм молодих жінок, які «кидали свої кар'єри».

Ось воно. Гіпотеза, що жінки здаються через брак змагання чи амбіції, ґрунтується на глибокому переконанні, що ці жінки могли б досягти високих злетів у кар'єрі, якби лише достатньо сильно цього захотіли.

Іншими словами, якщо ви готові зробити що завгодно заради досягнення успіху у своїй кар'єрі, навіть рідко бачити своїх ді-

тей, тоді вам насправді до снаги поєднати сім'ю та кар'єру. Багато чоловіків-керівників і старших партнерів сказали б, що це саме та жертва, на яку їм доводиться йти, аби досягнути високих посад на роботі, — постійні роз'їзди й доступність для клієнтів 24/7. Уолтер Блес, який був директором Корпусу миру в Афганістані наприкінці 1960-х, а потім працював у галузі стратегічного планування на AT&T, написав мені мейл, де коротко розповів про жертви, які зробив заради своєї кар'єри. «Я переклав більшу частину відповідальності⁶ з виховання наших трьох дітей на мою «безробітну» дружину. Вона висловлювалася доволі відверто, коли я був змушений їздити за кордон або проводив на роботі по 12 годин на день, турбуючись про волонтерів і не приділяючи достатньо часу й уваги їй і нашим дітям. Згодом, коли в мене був напружений період в AT&T, під час 9-місячного страйку моя 12-річна донька написала вірш про те, як вона, її сестра та брат дізналися, що в них є батько, — по брудних шкарпетках і спідній білизні, яку я залишив біля ліжка», — писав Блес. Ось де непорозуміння. Чоловіків, які обрали компроміс, протягом десятиліть майже завжди будуть підтримувати в такому рішенні їхні дружини чи партнери, які повністю займаються хатніми справами або принаймні наймають покоївок, як дружина Уолтера Блеса. Це означає, що успішний керівник, консультант, викладач, хірург чи юрист може присвятити себе кар'єрі, знаючи, що люблячий партнер попіклується про дітей і зробить усе можливе, аби зберегти цілісність сім'ї. Він хотів би мати більше часу, щоб проводити його із сім'єю, і нарікає, що його стосунки більш віддалені, ніж він хотів би, але принаймні діти в надійних руках. Крім того, укорінена соціальна роль жінки, яка сидить удома й чекає на чоловіка, який працює, — зміцнює його вибір. Він робить те, що він покликаний робити: підтримувати сім'ю фінансово, аби його дружина могла підтримувати її фізично та емоційно.

Жінка, у якої кар'єра йде успішно вгору та ще й є сім'я, не постає перед таким вибором. Досить рідко⁷ трапляється так, що чоловік погоджується залишитися вдома або взяти на себе роль домашнього батька, поки його дружина буде досягати успіхів у кар'єрі. Він може повністю підтримувати її у кар'єрних цілях, але доти, доки це не почне загрожувати його власним планам. Комусь доведеть-